

6. En undervands-landevej

Åer danner for nogle arter af fisk et livs-nødvendigt bindeled mellem søer og havet. Som en slags "undervands-landevej" trækker fiskene igennem åen på deres vandring til eller fra havet.

Dog er det kun få arter af danske fisk, der laver denne vandring. De mest kendte er ål og havørred - der begge findes i Store Vejleå.

7. Tranegilde Mose

Tranegilde Mose er en del af Store Vejleådal. I Jægerstenalderens sidste periode var dalen en fjord, der fra Køge Bugt strakte sig helt op til Tuemosesøens nordbred i Albertslund. Siden er området naturligt blevet til mose og i sidste århundrede kunstigt blevet tørlagt ved dræning og pumpning. I dag udgør området et stort græsareal med en mosaik af naturgræs og afgræssede indhegninger, der ligger 1-1,5 meter under havets overflade. Af og til er det muligt at se mosekone bryg, som den våde dis fra enge og moser kaldes.

8. Store Vejleås fortællinger

Københavns Sydvestegn er karakteriseret ved dens særegne åsystemer. Store Vejleå er den største af disse åer. I fortiden har de uforudsigelige åer dannet dampende vådområder og moser - og dermed skabt grobund for fantastiske eventyr om folk og fæ, elverpiger og -konger. I nutiden er åerne blevet tæmmet - men de fortsætter med at fortælle historier.

9. Den tålmodige fisker

Når man går en tur langs Store Vejleå, kan man ikke undgå at møde den karakteristiske fiskehejre. Der står den - fuldkommen som forstenet - og venter blot på, at en fisk skal stille sig inden

for rækkevidde. Med et voldsomt ryk kaster den sit spydformede næb frem mod fisken og tager et fast greb før den sluges med hovedet først.

10. Tranegilde og hedenske trolde

Tranegilde er Ishøjs ældste og mindste landsby, der i 1600-tallet kun bestod af 8 gårde og nogle mindre huse. 4 af landsbyens oprindelige gårde ligger her den dag i dag, og man kan stadig få fornemmelsen af landbrug i landsbyen. Sydøst for landsbyen ligger Kirkegård Bakke, hvor der er fundet rester af grave fra bronzealderen. Nær bakken ligger resterne af en nedlagt middelalderlig kirkegård. Sandsynligvis har der ligget en kirke på stedet, der siden er blevet taget ned. Ifølge et gammelt sagn har der aldrig været en kirke, da hedenske trolde var på spil og forhindrede byggeriet af en kirke.

11. Padder

Tilstedeværelsen af vand er en forudsætning for et rigt plante- og dyreliv i vandhuller, da de bl.a. fungerer som opvækstområde for padder: Frøer, tudser og salamandere. De 2 hyppigst forekomne frøer i Ishøj er den butsnudede frø og den spidsnudede frø - der med deres brunlige farve til forveksling ligner hinanden. På landsplan har bestandene af de danske padder været i tilbagegang i mange år, og siden 1981 har samtlige arter været fredet.

12. Christian den IV's gård

Bredkærgårds historie kan spores tilbage til 1624, hvor Kong Christian IV overtog den. I dag er Bredkærgård Ishøj Kommunes aktive land-

brug med dansk bondegårdskultur, som man drev en gård i 1930-1950. Man kan besøge staldene og nyde sin medbragte madpakke på gårdspladsen, der på sommersøndage er traktørsted med live jazzmusik.

13. De sorte fugle

Agerlandet tiltrækker med dets udbud af føde en hel række forskellige fugle. I området omkring Tranegilde Landsby er det imidlertid 3 arter af kragefugle, der er iøjnefaldende - nemlig allike, råge og gråkrage. I vinterhalvåret holder store flokke til i området omkring Tranegilde Mose og Bredkærgård.

14. Genkender du træerne?

I skovene i Ishøj Naturpark er der mange forskellige træer. 4 af de mest almindelige løvtræer er el, eg, ask og birk. El kan om sommeren kendes på de runde og glatte blade med en fint takket kant. Egen har karakteristiske fjerlappede blade og agern, der står på menukortet hos bl.a. egeren. Asketræets blade er sammensat af 9-13 småblade, der sidder to og to over for hinanden. Birk har den let genkendelige hvide bark og ofte store mængder af rakler.

Denne pjeces er udarbejdet af :

Ishøj Kommune, Park- og Vejcenter

Baldersbækvej 6
2635 Ishøj

Illustrationer: Eva Flinch Gjedde

Udgivet juli 2008

Ishøj Naturpark

— hvor natur og kultur mødes

Ishøj Naturpark ligger som en herlig, grøn, idyllisk oase mellem Tranegilde Mose og Køge Bugt Motorvejen. Området har en spændende historie, der går tilbage til istiden hvor Tranegilde Mose blev skabt som en bred dal for smeltvand. Området har siden hen huset vores forfædre i Jægerstenalderen og været kongeligt jagtområde under Christian IV og senere konger. I dag udgør området en del af et større rekreativt område, Den Grønne Kile, der strækker sig helt til Hvidovre.

I Ishøj Naturpark er der et væld af natur- og kulturoplevelser. Hele 3 forskellige steder byder Ishøj Kommune på naturaktiviteter for alle aldre: Dyreparken, Naturcentret og Bredekærgård. Naturparken er meget varieret, og man kan opleve alt fra små vandhuller og lukkede skove til åbne dyrkede marker, græssende dyr, et gammelt landsby miljø og et af Vestegnens største vandløb.

Naturstien

På en 7,5 kilometer lang natursti rundt i Naturparken er der opsat 14 infotavler med alsidig, faktuel information om, hvad du kan se undervejs. Har du tid og overskud kan du tage en afstikker fra ruten og bevæge dig gennem det gamle landsbymiljø i Tranegilde Landsby. Du kan også udvide turen ved at følge den nye natursti mellem Strandparken og Hedeland, der går igennem Naturparken.

1. Porten til naturen

Som indgang til Ishøj Dyrepark står en stor portal, der tidligere har stået i Tivoli og ved Jægerkroen, der lå på Tranegilde Strandvej i Ishøj. I 1991 blev den anbragt som indgang til Dyreparken, hvor den majestætisk har stået lige siden. Portalen er inspireret af Østens arkitektur og er tegnet af den tidligere Tivoli-direktør Knud Arne Petersen, der bl.a. har tegnet Det Kinesiske Tårn i Tivoli.

2. Den lokale zoo

Ishøj Dyrepark huser om vinteren ca. 35 marskfår, 20 walisergeder, 10 landracegeder og 30 skotske højlandskvæg. Forårets mange dyrefødsler giver dog en langt større sommerbestand, der græsser i Dyreparken, på engene ved Strandparken eller andre steder i Ishøj. Formålet med Dyreparken er at foretage naturpleje på kommunens mange naturarealer. Men dyrepasserer fortæller også gerne kommunens børn om dyrenes verden.

3. Kongeligt jagtområde

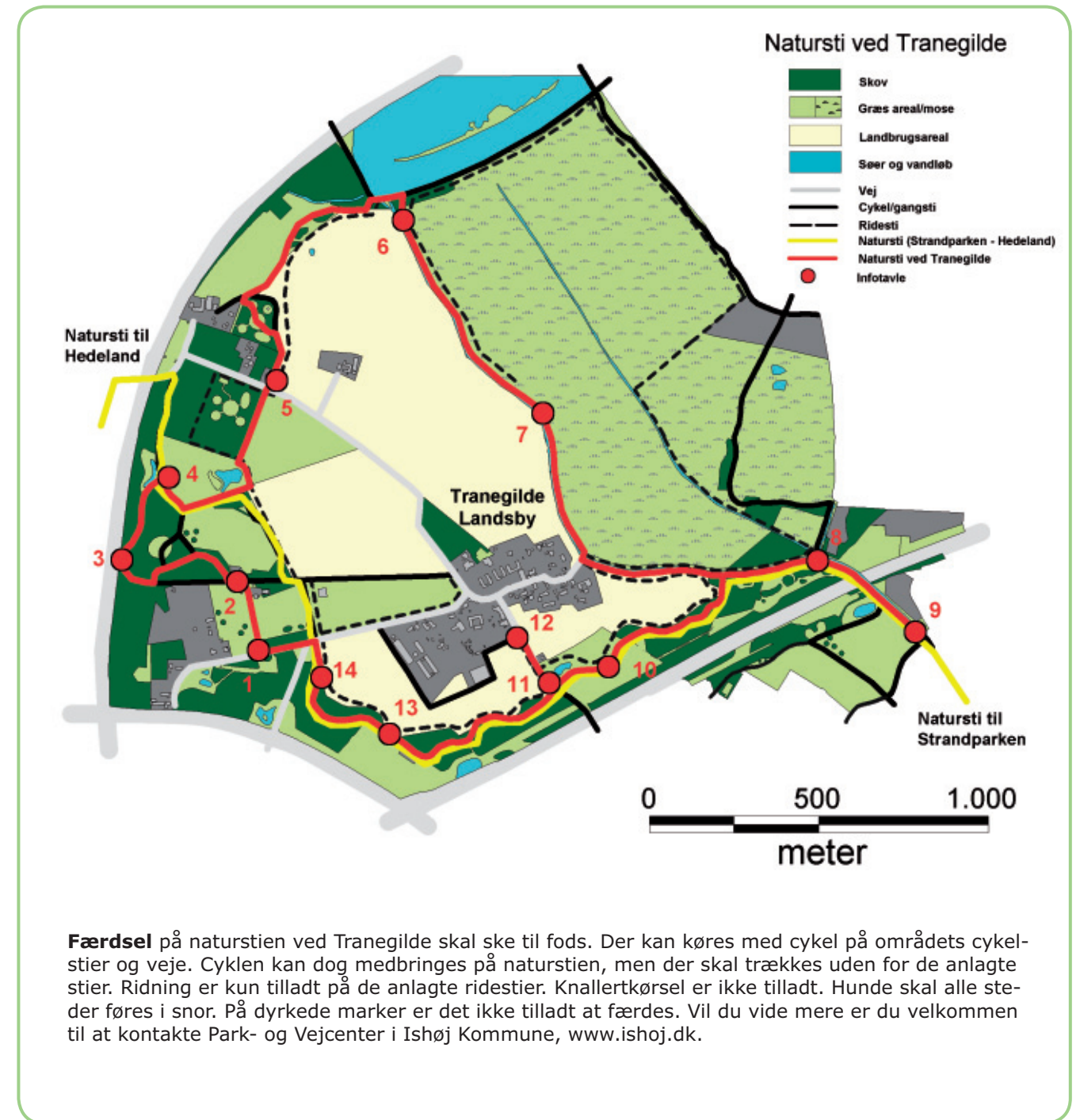
I 1600-1700 tallet var markerne i Tranegilde omegn sumpede og våde og derfor mindre egnede til dyrkning af korn. Kong Christian IV var glad for at gå på jagt og købte 4 gårde i 1624 til brug som vildtbane, dvs. jagtområde. I området blev der afholdt store kongejagter, hvor både børn og voksne fra områdets gårde deltog som medhjælpere. Vildtbanestenen blev rejst af Kong Christian VII i 1775 og markerede jagtområdets afgrænsning. I forbindelse med motorvejsbyggeriet i 1970 blev vildtbanestenen flyttet.

4. Småt og vådt

Frydekær er ét af flere vandhuller i Tranegildeområdet. Der er en hel verden af kriblen og krablen, graven og svømmen under overfladen. I vandhullet lever flere spændende insekter såsom skøjteløbere, bug- og rygsvømmer, dafnie, skorpiontæge og de helikopterlignende guldsmede. Andre spændende dyr er igler, snegle samt vandmidler og vandedderkopper.

5. En vandring tilbage i tiden

Tranegildes kulturhistorie er bedst belyst fra Vikingetiden og frem, hvor skriftlige kilder supplerer de arkæologiske fund. Men der er også mange fund i området helt tilbage fra Jægerstenalderen, hvor de første jægere indvandrede og fulgte rensdyrenes trækruter - typisk ådale som Store Vejleådalen.

Færdsel på naturstien ved Tranegilde skal ske til fods. Der kan køres med cykel på områdets cykelstier og veje. Cyklen kan dog medbringes på naturstien, men der skal trækkes uden for de anlagte stier. Ridning er kun tilladt på de anlagte ridestier. Knallertkørsel er ikke tilladt. Hunde skal alle steder føres i snor. På dyrkede marker er det ikke tilladt at færdes. Vil du vide mere er du velkommen til at kontakte Park- og Vejcenter i Ishøj Kommune, www.ishoj.dk.